

ძირითადი ფერების ლექსიკური გააზრება ტერენტი გრანელის შემოქმედებაში

სანაია ფერიდე

ფილოლოგიის დოქტორი

<https://doi.org/10.52340/tuw.2023.01.36.14>

აბსტრაქტი. წინამდებარე სტატიაში განხილულია თუ რა სიმბოლური დატვირთვა აქვს ფერის აღმნიშვნელ ლექსიკას ტერენტი გრანელის პოეზიაში.

იმ თავისებურებათა შორის, რომლებიც განსაზღვრავენ პოეტთა ინდივიდუალობას, პოეზიაში ფერს, როგორც მეტაფორას, შედარებას, ეპითეტს, ალეგორიული გამოსახვის საშუალებას თუ სიმბოლოს განსაკუთრებული დატვირთვა გააჩნია.

უნდა აღინიშნოს, რომ ფერი ლიტერატურულ კონტექსტში ტექსტის უფრო ღრმა გააზრების საშუალებას იძლევა, შეიძლება ითქვას, გვამცნობს მწერლის მხატვრულ ჩანაფიქრს. ეს არის ერთგვარი პოეტური განცდის გაამჟავრებაც და ინტუიციური წვდომის პოეტური ხერხიც. ფერი საშუალებას იძლევა წარმოაჩინოს უჩვეულო და ამასთანავე, ბუნდოვანი პოეტური სახე.

საკვანძო სიტყვები. ტერენტი გრანელი, სემიოტიკა, სიმბოლო, ფერი.

ფერთა სიტყვების პირველადი მნიშვნელობა ასოციაციებზეა დამოკიდებული (ვიზუალური აღქმის შედეგად დამახსოვრებული შეგრძნება), რაც ამყარებს პოლისემიას ფერთა ამსახველ სიტყვებში.

სიტყვა ენის მრავალმხრივი და მრავალი ფუნქციის მქონე ერთეულია, რომელშიც გამოყოფენ ლექსიკურ მნიშვნელობას. სიტყვის მნიშვნელობისთვის საერთოა მათი თვისება, აღნიშნონ რაღაც უფრო მეტი.

ფერის გააზრებას თანამედროვე მეცნიერებებში ფსიქოლოგიასთან ერთად მნიშვნელოვან ადგილს უთმობს სემიოტიკაც. სემიოტიკაში ხასიათდება ფერი ნიშნის ფუნქციით.

სემიოტიკა (ზოგჯერ გვხვდება ტერმინი სემიოლოგია) არის მეცნიერება, რომელიც სწავლობს ინფორმაციის გადაცემის მეთოდებს, თვისებებს (ზოგიერთი კულტურული ფენომენი, მითების სისტემები, რიტუალი; ბუნება, კომუნიკაცია ცხოველთა სამყაროში ან თავად ადამიანი, ვიზუალური და სმენითი აღქმა და ა.შ.). სემიოტიკა ეფუძნება ნიშნის ცნებას. შეიძლება ითქვას, სემიოტიკა არის ნებისმიერი ფენომენის, როგორც ნიშანთა სისტემებისა და ცალკეული ნიშნების შესწავლის საშუალება.

სემიოტიკაში ნიშანთა სისტემის შესწავლის სამ ასპექტს გამოყოფენ: სინტაქტიკა, სემანტიკა, პრაგმატიკა.

1. სინტაქტიკა (ბერძნ. *Syntaxis* „შედგენა“, „თანწყობა“) – შეისწავლის ნიშანთა განაწილებას, ნიშნის მიმართებას სხვა ნიშნებთან (მაგალითად, საგზაო ნიშნების ფერების მიმართება ერთმანეთთან).

2. სემანტიკა (ბერძ. *Sémantikós* „მნიშვნელობის მქონე“) – სემიოტიკის ყველაზე ადრე დამუშავებული ნაწილი. შეისწავლის ნიშნის მნიშვნელობის (სიტყვების, ფრაზების, წინადადებების მნიშვნელობას/შინაარსს) საკითხებს (მაგ., შუქნიშანი მიუთითებს საგზაო წესების შესახებ), ნიშანთა შინაარსობრივ მხარეს (საზრისს, რომელსაც ისინი გამოსახავენ), ნიშნის ურთიერთდამოკიდებულებას თავის ობიექტთან, მნიშვნელობასთან, ანუ იმასთან, რომელსაც ისინი აღნიშნავენ.

3. პრაგმატიკა (ბერძ. *Prágma* „საქმე“) – შეისწავლის დამოკიდებულებას ნიშანთა სისტემასა და მის მომხმარებელს შორის ანუ ენობრივი ნიშნების გამომყენებელთან დამოკიდებულებას, იმას თუ როგორ იყენებს ადამიანი ნიშნებს (მაგ., შუქნიშანს იყენებს პოლიციელი, რომელიც აწესრიგებს საგზაო წესების დაცვას, მძღოლები იყენებენ საგზაო მოძრაობის მოსაწესრიგებლად, ხოლო ფეხით მოსიარულე შუქნიშანს იყენებს მაშინ, როდესაც ქუჩა უნდა გადაკვეთოს; თავად მძღოლს, ფეხით მოსიარულესა და პოლიციელს შორის გვაქვს ურთიერთმიმართება).

ნიშანი და აღსანიშნი განსაკუთრებულ წყვილს ქმნიან. ენობრივი ნიშნის, უფრო სწორად, აღმნიშვნელის გადმოსაცემად ზოგჯერ იყენებენ სიტყვას „სიმბოლო“. სიმბოლო ხასიათდება იმით, რომ იგი ყოველთვის ბოლომდე პირობითი არაა. იგი არაა მთლად ცარიელი, მასში არის გადმონაშთი აღსანიშნისა და აღმნიშვნელს შორის ბუნებრივი კავშირისა [სოსიური, 2002: 76].

არსებობს უსასრულო რაოდენობის ნიშანთა სისტემა, ანბანიდან და ნოტებიდან დაწყებული, ისეთი აბსტრაქტული ცნებით დამთავრებული, როგორიცაა ფერი.

„ლიტერატურა გარკვეულ ნიშანთა სისტემაა და რეცეფციაც სწორედ იმ ნიშნებს უნდა ემყარებოდეს, რომლებიც თავად ტექსტშია მოცემული. მნიშვნელოვანია, როგორც მთელი ტექსტის, ასევე მის სხვადასხვა ელემენტთა, ნიშანთა დეკოდირება. ტექსტის ერთ-ერთ ასეთ კომპონენტს წარმოადგენს ფერი, რომელსაც შეუძლია წარმოშვას თავისი „ენა“ –კოდი [ლეთოდიანი, 2015].

მიუხედავად იმისა, რომ თავდაპირველად მხოლოდ სამი ძირითადი ფერი იყო: წითელი, ყვითელი და ლურჯი, დიდი ხანია ადამიანები თითოეულ ფერს ანიჭებენ თავისებურ მნიშვნელობას, რაც ცხოვრებისა და კულტურის სხვადასხვა ასპექტში აისახება. ფერთა გავლენა ცნობიერებაზე გაცილებით დიდია, ვიდრე ერთი შეხედვით შეიძლება ჩანდეს.

ფერის მნიშვნელობა განსხვავდება კულტურის შესაბამისად. ფერს შესაძლოა სრულიად საპირისპირო მნიშვნელობა ჰქონდეს სხვადასხვა კულტურულ ველში. ფერის სიმბოლიკა იცვლება ისტორიული განვითარების პარალელურად. მაგალითად, თითქმის მთელ მსოფლიოში, ყვითელი, პირველ რიგში, ოქროს და მზისფერია. ამავე დროს, აზიის ქვეყნებში ყვითელი უკავშირდება მწუხარებას, სევდასა და გლოვას. ლურჯი (/ან ღია ცისფერი) მარადისობის, სიკეთისა და სინათლის სიმბოლოა. თუმცა, ზოგიერთ ქვეყანაში მისი ინტერპრეტაცია შავი ფერის მნიშვნელობის მსგავსია. მაგალითად, სამხრეთ აფრიკასა და ძველ ეგვიპტეში იგი გლოვის ფერად იყო

მიჩნეული.

ფერთა ლექსიკურ ჯგუფში შემავალი სიტყვებით შეიძლება აღიწეროს მზის ამოსვლის ან მზის ჩასვლის დროის მონაკვეთი. პოეტური აღწერილობებიც კი აიძულებს ადამიანს, რეალურად წარმოიდგინოს ბუნების სურათები. შეიძლება ითქვას, რომ თითოეულ სიმბოლოს ასოციაციური მნიშვნელობა უნდა მივანიჭოთ, რაც ხაზავს მის სემანტიკურ ველს.

ნაშრომში „სულიერი ხელოვნების შესახებ“ ვ. კანდინსკიმ აღწერა ფერის ზემოქმედების თავისებურებები, კერძოდ, ასოციაციურ-სემანტიკური სტრუქტურები.

პოეტური ფერთა აღქმა განსხვავებულია და ლიტერატურაში ფერი სიმბოლური მოსაზრებით სტიმულირდება. პოეტურმა ტექსტმა უნდა დააფიქროს, გააღვიძოს მკითხველში ემოციები. ფერებთან დაკავშირებული სიმბოლოები მწერალს საშუალებას აძლევს ლაკონურად გამოხატოს სათქმელი. ფერები ასახავს გრძნობებს, ემოციებს, ლირიკული გმირის ფიქრებს. პოეზიაში ფერთა სიმბოლიკა გრძნობებისა და ემოციების ერთობლიობაა, რომლის საშუალებით ლექსების კითხვისას მკითხველი აღიქვამს და გონებაში იმ ფერებსა და გამოსახულებებს ასახავს, რომელთა გადმოცემა სურდა ავტორს. პოეტურმა ტექსტმა უნდა დააფიქროს, გააღვიძოს მკითხველში ემოციები.

ფერი დადებით ან უარყოფით ემოციებს იწვევს, ხოლო მის მნიშვნელობას საფუძვლად უდევს პირდაპირ ასოციაციებზე დამყარებული სიმბოლიკა. სტატიაში მოკლედ გავაანალიზებთ ფერთა სიტყვებს, რომლებიც გვხვდება ტერენტი გრანელის შემოქმედებაში. ამ მხრივ, საანალიზო მასალად გამოყენებულია ტერენტი გრანელის როგორც ლექსები, ასევე პუბლისცისტური წერილები, სალიტერატურო და პირადი წერილები.

ტერენტი გრანელის ლექსებში ძირითადად ბაზისურ ფერთა აღმნიშვნელი სახელები გვხვდება: **თეთრი, შავი, წითელი, ყვითელი, მწვანე, ლურჯი, რუხი.**

თეთრი უკავშირდება ზამთარს, თოვლს, სუსხს, სიკვდილს, მარტოობას:

„**თეთრი თოვლივით** ცივი“ („მოგონება შორეულზე“);

„ქრიან ფიქრები **თეთრი და შავი**“ / და ეს დღეები სახეს მიცვლიან“ („ჩემს დებს“, ტერენტი გრანელი);

„და **თეთრ კუბოში** ჩუმად მეძინა / მოჰქონდათ ვარდი და გვირგვინები“ („მიცვალებულის დღიურიდან“);

„**თეთრი შუადღე** ბრინჯაოს ჯვრებით, / ყრუ სასაფლაო და მდუმარება“ („კვირის შუადღე“);

„ბალდახინი, რომელიც წაიღებს ჩემს ცხედარს, იქნება **თეთრი...**“ („სიკვდილის შემდეგ“);

„**თეთრად დასუდრული** იქნება მთელი ქვეყანა“ („სიკვდილის შემდეგ“).

როგორც ზ. აბზიანიძე წერს, გრანელის ლექსების წიგნში წელიწადის ერთი დრო მეფობს – ზამთარი, გვიანი შემოდგომა. „შემოდგომის სიყვითლე მის წარმოსახვაში მჭიდროდ უკავშირდება სიცოცხლის ნელინელ ქრობას (წერს კიდევ ამაზე ერთ-ერთ ლექსში). ზამთრის სიცივე – კი უკვე სიკვდილია, არყოფნა. თოვლი – თეთრი სავანეა, თეთრი ბალდახინი“ [აბზიანიძე, 2020:531].

შავი ფერი ატარებს უარყოფით კონოტაციას. შავი ბოროტების სიმბოლოა. იგი ითვლება მწუხარების, სევდის და სიკვდილის ფერად. ტერენტი გრანელის პოეზიაში შავი უიმედობას, იმედგაცრუებას, დარდს, მწუხარებას, მოწყენილობას, სიცოცხლის უარყოფას, სიკვდილს, ბოროტებას უკავშირდება, უფერულია და უსიხარულო.

„ჩემი იმედი სამუდამოდ რომ დამარცხდება, ვით მონაზონი, შავ ძაძვებით შევიმოსები“ („მკრთალი სილუეტი“); „ვერ გავარღვიე ბოროტების შავი რკალები, / მუდამ თან დამდეგს მე უსაზღვრო მოწყენილობა“ („ვედრება უფალთან“); „...რომ სულში ირგვლივ ბოროტების შავი ნისლია“ („საიდუმლო მისალმება ქლექიან სამრეკლოს“); „შავი ფიქრები გროვდება ისევ, დგება წამების თეთრი საათი“ („პოეტი პატიმარი“).

შავი უკავშირდება დაღუპვის მოლოდინს: „ჩემი გზა მიდის სამარისაკენ, და ნაპრალებთან წევს შავი ღამე“ (მოგზაურობა თბილისისაკენ“); „წინ უფსკრულია და შავი ნისლი მახვევია ირგვლივ“ („გულიდან სისხლის წვეთები“).

მსაზღვრელები „საშინელი“, „მძიმე“, „უსაშველო“... კიდევ უფრო ამძაფრებს ემოციურ ფონს: „მიდის ფერწასული დღე, ღამე მომიახლოვდა, / ღამე მომიახლოვდა, შავი და საშინელი“ („ცისფერი სიმორე“); „რა ვქნა, შავი ღამეა, მძიმე და უსაშველო“ („MEMENTO MORI“).

წითელი უკავშირდება სისხლს, სიცოცხლეს, ძალას, სიყვარულს, ომს, გამბედაობას. წითელი მაგალითი

უარყოფითი დატვირთვა აქვს ყვითელ ფერსაც, უკავშირდება სევდიან განწყობილებას, სიკვდილის მოახლოებას, იმედგაცრუებას: „წამოვა წვიმა, ქარიშხალი და მოწყენილ საფლავზე დამაყრის ყვითელ ფოთლებს. / ასე, დროთა შავი წვეთებით დახავსდება ჩემი სამარე, ზედ წამოიზრდება ბალახი („სიკვდილის შემდეგ“); „ო, სიყვითლეს, სიყვითლე ყველგან / და მეც სიკვდილი მიახლოვდება“ („შემოდგომა მინდვრებში“); „ჩემი გული ყვითელ ფოთოლივით ჩამოვარდა წუხელ“ („გული თბილისისათვის“); „წამოვა წვიმა, ქარიშხალი და მოწყენილ საფლავზე დამაყრის ყვითელ ფოთლებს“ („სიკვდილის შემდეგ“).

მწვანე უკავშირდება ბუნებას, დედამიწას, გაზაფხულს. ზოგჯერ უარყოფითი მნიშვნელობაც აქვს, არასრულყოფილების აღმნიშვნელია.

„დადგა მაისი, სოფელში, ალბათ, / უფრო დუმილი და სიმწვანეა“ („ქალაქიდან სოფელი“); „ჩუმი ზაფხულის მწვანე ფოთლები / მაღალ აივანს გარს ახვევია“ („მეგობარს“).

ტერენტი გრანელის შემოქმედებაში ლურჯი მწუხარებას უკავშირდება: „იყო სილურჯე ჩემი მხლებელი / და მწუხარება დუმილს ისვრიდა“ („გამგზავრება თბილისიდან“); „სადამო თვლემდა მწუხარების ლურჯი რკალებით / და მეც ვწუხდი სიმორეს“ („სიმორე“).

ბაზისური ფერების გარდა ტერენტი გრანელის შემოქმედებაში გვხვდება შემდეგი ფერი- კომპონენტით ნაწარმოები ლექსიკა: ცისფერი, იისფერი, ოქროსფერი, მტრედისფერი, მიწისფერი, ვარდისფერი, სევდისფერი, ფირუზისფერი.

„მკვდარი დღეების ცისფერი ხაზი“ („MARGUERITE“);

„ვარდისფერი ოცნება ქარზე შეიმოსება“ („მონოლოგი უდაბნოს ყვავილებზე“);

„ვარდისფერ სარკესთან სურვილი ბერდება,
მთვარესთან ჩამოწვა უვნებო ფერვალი“ („სიშორე“);

„მსურს წამოვიდეს დილა მტრედისფერი“ („ლამის მოუსვენრობა“).

სიტყვის სემანტიკურ სტრუქტურაში უნდა გავითვალისწინოთ ის კომპონენტები, რომლებიც სიტყვის მთავარ და დამატებით მნიშვნელობას გამოხატავენ. ტერენტი გრანელის ლექსებში ფერის ასოციაციას ქმნის შემდეგი ლექსიკური ერთეულები: მკრთალი, ნათელი, სპეტაკი, გაბრწყინებული, ფერადი, გაფითრებული, ფერწასული, ფერმკრთალი, ფერმიხდილი, ბნელი, სიბნელე, წყვდიადი, უკუნი, ჭლექიანი ფერები, „სიცოცხლის ფერი“, სიკვდილის ფერი, მკვდრის ფერი...

მოვიყვანოთ რამდენიმე მაგალითს ტერენტი გრანელის პოეზიიდან:

„ჭლექიან ფერებით ბაღებში თენდება“ („ფარული ვედრება“);

„ისევ მეწვია სიცოცხლის ფერი“ („სასახლის ბაღი“, ტერენტი გრანელი);

„ციმციმებს სიკვდილის ფერი, / დაემვა დღეები ცივი“ („ზამთრის ბარელიეფი“);

„მას შემდეგ მკვდარის ფერი მივიღე / მას შემდეგ სული გადასხვაფერდა“ („ფერისცვალება“);

„ჩვენს ცხოვრებას თანაბარს შთანთქავს ღამე უკუნი“ („მწუხარე მელოდია“).

მკრთალი, ფერმკრთალი, ფერწასული, ფერმიხდილი, ფერგადასული, გაფითრებული უფერულია, უსიცოცხლო, ნაღვლიანი, უსიხარულო, ქმნის უარყოფით ემოციურ ფონს:

„გტანჯავს სიავე, ფერწასული მთვარის ანთება“ („სონეტი დედინაცვალს“);

„მიდის ფერწასული დღე, ღამე მომიახლოვდა“ („ცისფერი სიშორე“);

„ქალაქის ფერმკრთალი ქალი / სარკესთან შეკრთება სადმე“ („ზამთრის ბარელიეფი“);

„ფერმიხდილი ქალი / გაემურა ვაჟთან. / და საღამო მკრთალი / სიზმარივით გაჩნდა“ („სიშორის ცეცხლი“);

„და მე გაფითრებული შენკენ მოვექანები“ („მონოლოგი უდაბნოს ყვავილებზე“).

უნდა აღინიშნოს, რომ ალექსანდრე ნეიმანის ლექსიკონში ფერწასულის სინონიმებად დასტურდება: მკრთალი, პირმკრთალი, გაცრეცილი, ჩათეთქილი, გაფითრებული, ადამიანის ფერი არ ადევს, მკვდრის ფერი ადევს, მკვდრის სახე, უსისხლო, სისხლნაკლები, სისხლნაკლული, პირქარცი, ყვიციანი, მცხრალი (მთვარე), ცრიაგდება, ფერის დაკარგვა — გახუნება [ალ. ნეიმანი, 1951: 328-329].

უარყოფითი მნიშვნელობა აქვს სიბნელის ფერით მოვლენებს. წყვდიადი, ჩრდილი, ბინდი, ბინდისებური, ბნელი, სიბნელე სიკვდილთან, მწუხარებასთან ასოცირდება, ღამე კი იღებს იდუმალების სახეს:

„დაბნელდა სივრცე, დაბნელდა ბინა, დამგლოვიარდნენ სახლის მინებიც“ („მიცვალებულის დღიურიდან (თემა სიკვდილის შემდეგ“);

„ღამე მომიახლოვდა, შავი და საშინელი“ („ცისფერი სიშორე“).

ფერთა აღმნიშვნელი ლექსემები ხარისხის სხვადასხვა ფორმით შეგვიძლია გამოვიყენოთ. აფიქსაციის თვალსაზრისით ქართული ენა მრავალფეროვანია: მოშავო, მოთეთრო, მოწითალო, მოფერადო, მოჭრელო (პრეფიქსური წარმოებისა); ულურჯესი, უთეთრესი, უწითლესი, უჭრელესი (პრეფიქსურ-სუფიქსური); წითური,

ზურმუხტოვანი, კუპროვანი, ოქროვანი, ლაჟვარდოვანი.

გვხვდება წარმოქმნილფუძიანი ლექსემები: **სითეთრე, სიმწვანე, სიყვითლე, სილურჯე, ამწვანებული, გათეთრებული, ლაჟვარდოვანი.**

ოდნობითი ხარისხით გამოხატული ფერთა სახელები: „და ოთახში **სითეთრეა** მხოლოდ“ („მოგონება შორეულზე“); „...უფრო დუმილი და **სიმწვანეა**“ („ქალაქიდან სოფელი“); „აქ ბრწყინავს ზეცა, იქ – **სილურჯეა**“ (უსათაურო „ქარში დაკარგვა ისევ მწყურია“).

ფერთა აღმნიშვნელი ზედსართავი სახელებისაგან იწარმოება ზმნები და სახელზმნები:

„შენი **დღეები ამწვანებული**“ („აღსარება ქუთაისს“);

„მირაჟების კრებული არის **გათეთრებული** / და მე **გაფითრებული** შენსკენ მოვექანები“ („მონოლოგი უდაბნოს ყვავილებზე“);

„ჩემი სახე რომ **ყვითლდება**, ვხედავ“ („სიცოცხლის გრადაცია“);

„**გამაშავებს** მთვარის სინესტე“ („რკალიდან: წვიმის წირვები“).

დასტურდება ისეთი შემთხვევები, როცა ფერის აღმნიშვნელი სიტყვა (რომელიც ფუძის სახითაა წარმოდგენილი) კომპოზიტის პირველ ან მეორე ნაწილს წარმოადგენს: „**შავ-ბედი** მწარედ ჩაგიყრის ბრჭყალებს“ („მამზრალთ მგოსანი“).

გვხვდება **ორწევრა შეხამებანი**: „თეთრი იმედი“, „თეთრი დღე“, „თეთრი ფიქრები“, „თეთრი სავანე“, „თეთრი მარადისობა“, „თეთრი სიჩუმე“, „თეთრი მდუმარება“, „თეთრი ცრემლი“, „თეთრი პეპლები“, „თეთრი მტრედი“, „თეთრი სივრცე“, „თეთრი ყვავილი“, „ცის თეთრი საყურე“, „თეთრი სული“, „ბოროტების შავი ნისლი“, „შავი სამარე“, „შავი ღამე“, „შავი ყორანი“, „შავი და საშინელი“, „შავი ღრუბლები“, „წითელი თევზი“, „წითელი მზე“, „ყვითელი ღრუბლები“, „ამწვანებული ბალახი“, „მწვანე მოლი“, „ლურჯი ფრინველი“, „ლურჯი ღრუბელი“, „ლურჯი სინაზე“, „ლურჯი ნამოსახლარი“, „ცისფერი იმედი“, „ცისფერი მტრედი“, „ცისფერი წამი“, „ცისფერი ღამე“, „ცისფერი მხარე“, „ფერადი ცრემლები“, „მუქი იისფერი“, „ვარდისფერი ოცნება“...

შებრუნებული წყობა: „სიჩუმე თეთრი“, „მიწა შავი“, „თოვლი თეთრი“, „ღამეა შავი“, „ღრუბლები შავი“, „ლაჟვარდები ცისფერი“, „დღე ოქროსფერი“, „საუკუნე წითელი“, „ცა სარკესავით ლურჯი“, „შემოდგომა ყვითელი“, „ჩანს დედამიწაზე რუხი“, „საღამო მკრთალი“, „ცრემლები ფერადი“...

ამდენად, ტერენტი გრანელის ლექსებში ფერებს, ძირითადად, უარყოფითი დატვირთვა აქვს. პოეტის შემოქმედებაში დომინირებს **თეთრი, შავი, ლურჯი და ცისფერი.**

ლიტერატურა:

1. აბზიანიძე ზ. (2020): ტერენტი გრანელი, წიგნში: ქართველი მწერლები ეპოქათა ჭრილში, თბილისი.
2. ლეთოდინი ა. (2015): ყვითელი ფერის გააზრებისათვის ტერენტი გრანელის პოეზიაში, ლექსმცოდნეობა, ტერენტი გრანელისადმი მიძღვნილი ლექსმცოდნეობის მერვე სამეცნიერო სესია (მასალები), თბილისი.
3. ნეიმანი ალ. ქართულ სინონიმთა ლექსიკონი, თბ., 1951.

4. სანაია ფ. (2023): ფერის აღმნიშვნელი ლექსიკა-ფრაზეოლოგიის ლინგვოკულტუროლოგიური ანალიზი (ქართული სიმბოლიზმის ფერები). დისერტაცია. თბილისი.
5. სოსიური ფ. (2002): ზოგადი ენათმეცნიერების კურსი [ც. ბიბილეიშვილის თარგმანი], *თბილისი*, გამომცემლობა „დიოგენე“.
6. ივანოვა (2008): Ivanova, Y.V. Color coding in the structure of poetic text and approaches to their study, M.: Publishing house of the Moscow State Pedagogical University, 2008, Pp. 112–118 p.
7. ლოტმანი (2010): Lotman, Y.M. People and signs, Semiosphere. SPb.: Art–SPB, 720 p.
8. მასლოვა (2006): Maslova, V.A. Russian poetry of the XX century, Linguoculturological view. M.: Higher school, 256 p.
9. ქაიუმოვა... (2021): Qayumova N. M., Ruziev M. Q., The Poetics of Colors in English Poetry, Middle European Scientific Bulletin, V. 16, Sep.
10. კანდინსკი: Кандинский В. О духовном в искусстве: <http://www.gumer.info/bibliotek/Buks/Culture/Kandinsk/ Index.php>

Lexical understanding of basic colors in the works of Terenti Graneli

Sanaia Pheride

Doctor of Philology, Georgia, Tbilisi

Abstract

Every writer appeals to characterize the objects with colors. Some writers’ language is rich with color indicating vocabulary. Each color express concrete event or trait: grief, sadness, beauty...

Color is considered in terms formal, semantic, biological, psychological, symbolic, etc. The researchon color symbolism provides interesting material in the linguistic and cultural direction. A complex study of the above-mentioned words allows observing the ways of lexis development, and their artistic-metaphorical definition as a psychological-social phenomenon, to determine the psychological and social context of the word, form, and content. It may be stated that the field of color vocabulary with its components expresses the historical development of particular languages.

Color artistic analyze has an important part in Terenti Graneli works. the most important fact is that the spiritual condition and personality of a character is often realized in colors and the reader is impressed. The dominant colors in his works are white, black and blue. One can meet yellow, red, green and gray colors as well that have semantic charge in his poetry. Using different colors poet describes comparatively peaceful events. He uses chromatic and achromatic colors.

The internal form of color words can be determined by the lexical-speech meaning, to which additional information is added in the context itself; Analysis of words is needed both separated and in context.

Key words: Terenti Graneli, Semiotics, Symbolic, Color.